

АНАТОЛІЙ ФЕДОРОВИЧ БОБЕР (10.02.1937 – 07.11.2014)

7 листопада 2014 року пішов з життя відомий генетик-селекціонер, головний науковий співробітник відділу селекції і насінництва кормових культур ННЦ «Інститут землеробства НААН» Бобер Анатолій Федорович.

Народився Анатолій Федорович 10 лютого 1937 р. в с. Діброва Чеме-ровецького району Хмельницької області. У 1959 р. закінчив агрономічний факультет Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту (Подільська державна аграрно-технічна академія).

Наукову діяльність розпочав у відділі селекції Хмельницької обласної сільськогосподарської дослідної станції в 1959 р. старшим науковим співробітником. З 1961 р. навчався і працював в Інституті землеробства УААН, спочатку в аспірантурі (1961–1964 рр.), потім – молодшим і старшим науковим співробітником у відділі селекції (1964–1975 рр.), де проводив селекційну роботу з гречкою. З 1975 р. – завідувач відділу генетики і селекції кормових культур, у якому проводив генетичні дослідження і селекційну роботу з люцерною. З 2003 р. – головний науковий співробітник відділу селекції і насінництва кормових культур.

У 1964 р. захистив кандидатську дисертацію «Біологічне значення гетеростилої гречки і використання її в селекції та насінництві», у 1989 р. – докторську дисертацію «Генетика систем розмноження і селекція на підвищення насінневої продуктивності гречки і люцерни»; отримав вчене звання доктора біологічних наук за спеціальностями «генетика та селекція й насінництво». Звання професора за спеціальністю «генетика» присвоєно в 1995 р.

За сумісництвом працював професором кафедри генетики, селекції і насінництва в Національному аграрному університеті протягом 1995–1998 рр.

Головним науковим здобутком Анатолія Федоровича є роботи з розроблення нових положень про генетичну природу контролю типу розмноження самонесумісних видів на прикладі гречки і люцерни. Показано, що контроль перехресного запилення – запліднення здійснюється, принаймні, трьома генетичними системами, які контролюють шляхи перенесення пилку, власне самонесумісності приймочки маточки до свого пилку і виживання самозапиленних насінних зачатків. На цій основі створена автогамна люцерна. Ознака автогамії люцерни є складною і для її отримання досягнуто глибоких змін у всьому складному механізмі пристосування до перехресного запилення; отримано мутації в механізмі розкриття квітки (механізм трипінгу), в механізмі проростання свого пилку на приймочці маточки, в рильці стовпчика і здійснення самозапліднення (самосумісності), а також виживанні самозапліднених насінних зачатків.

А.Ф. Бобер запропонував нові напрями і методи селекції ентомофільних видів, серед яких слід назвати метод селекції на використання ефекту гетерозису шляхом формування сортів-синтетиків гречки і метод селекції автогамних сортів-популяцій люцерни. Його пропозиції визнано винаходами й отримано патенти на «Спосіб селекційного добору рослин люцерни і пристосування для його здійснення» (1982 р.) і «Спосіб селекції полісинтетичних сортів люцерни з частковою автогамією» (1984 р.). Результатом селекційної роботи є два сорти-синтетики гречки – Київська і Астра, три сорти люцерни посівної – Ярославна, Роксолана і Ольга, які занесено до реєстрів України, Росії і Казахстану.

Під його керівництвом розроблені нові напрями і методи селекції інших кормових культур, що обумовили створення нових сортів – райграсо-костричних гібридів Ярослав гібридний, Мирослав, Київський і Святошинський; конюшини лучної Дарунок, Кумач, Маруся і Поліс; кормових буряків Донор, Панфільська однонасінна, гібрид Селена.

Анатолій Федорович опублікував понад 70 наукових праць, підготував 8 кандидатів наук. З 1994 р. є членом Спеціалізованої вченої ради по захисту дисертацій в ННЦ «Інститут землеробства НААН».

А.Ф. Бобер є членом секції «Селекція люцерни» ЄУКАРПІА і членом Північноамериканської постійно діючої конференції щодо поліпшення люцерни. Його селекційні досягнення відзначено чотирма медалями ВДНГ СРСР. У 2000 р. за багаторічну продуктивну роботу його нагороджено орденом «За заслуги» III ступеня.

*Президія Українського тов-ва генетиків і селекціонерів ім. М.І. Вавилова
Редколегія журналу «Вісник Українського тов-ва генетиків і селекціонерів»
Колектив ННЦ «Інститут землеробства НААН»*